

Клявіна О.К.

здобувач вищої освіти на першому (бакалаврському) рівні спеціальність 073 «Менеджмент», гр. МЕ-22
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна

Кіріченко О.В.

кандидат економічних наук, доцент
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна

ЗЕЛЕНА ЛОГІСТИКА ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ТА СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ВИКЛИКИ

Функціонування сучасних логістичних систем у глобалізованому бізнес-середовищі дедалі більше зосереджується на впровадженні принципів сталого розвитку та мінімізації негативного впливу на довкілля. Зелена логістика виникла як відповідь на зростаючі суспільні та регуляторні вимоги щодо екологічності, а також як стратегічна необхідність для підприємств підвищувати ефективність використання ресурсів і знижувати витрати. Вона охоплює комплекс заходів, спрямованих на оптимізацію транспортних, складських, виробничих та дистрибуційних процесів з урахуванням екологічних стандартів.

Сучасні компанії все частіше інтегрують енергозберігаючі технології, альтернативні види палива, системи моніторингу викидів та автоматизацію логістичних операцій, що дозволяє не лише скорочувати витрати, а й підвищувати прозорість та контроль за впливом бізнес-процесів на навколишнє середовище. Застосування принципів зеленої логістики сприяє створенню сталих ланцюгів постачання, зменшенню вуглецевого сліду продукції та підвищенню корпоративної відповідальності, що стає важливим чинником формування позитивного іміджу підприємства на ринку.

Крім економічних та екологічних вигод, зелена логістика також стимулює інноваційний розвиток компаній, оскільки впровадження енергоефективних рішень, систем управління відходами та екологічно безпечних транспортних технологій потребує інтеграції сучасних інформаційних та аналітичних інструментів. У результаті підприємства отримують можливість не лише зменшити негативний вплив на довкілля, а й підвищити ефективність управління ресурсами, скоротити витрати на логістику та підвищити гнучкість у реагуванні на зміни попиту та регуляторних вимог.

Основним завданням зеленої логістики є інтеграція екологічних принципів у всі ланки ланцюга постачання, починаючи від вибору постачальників і завершуючи доставкою кінцевому споживачу. Це передбачає застосування методів зменшення викидів парникових газів, використання альтернативних видів палива, оптимізацію маршрутів транспортування, впровадження енергоефективних технологій у складуванні та упаковці, а також утилізацію або переробку відходів [1].

Сучасні тренди у сфері зеленої логістики демонструють активне застосування цифрових технологій, таких як системи моніторингу викидів, оптимізація маршрутів із використанням GPS і спеціалізованих програмних рішень, а також аналітичних платформ для прогнозування попиту й планування ресурсів. Використання таких технологій дозволяє підприємствам не лише зменшувати екологічний слід, а й підвищувати ефективність логістичних процесів за рахунок скорочення часу доставки, зниження витрат на паливо та оптимізації складів.

Важливим напрямом розвитку зеленої логістики є транспортна складова. Перехід на електромобілі, гібридні транспортні засоби та використання біопалива дозволяє значно скоротити викиди CO₂ у міських і міжміських перевезеннях. Крім того, інтеграція мультимодальних перевезень, поєднання залізничного, морського та автомобільного транспорту дозволяє досягти оптимальної екологічної ефективності та зменшити навантаження на транспортну інфраструктуру [3].

Екологічна упаковка також стає ключовим елементом зеленої логістики. Використання біорозкладних матеріалів, мінімізація обсягів упаковки та впровадження принципів повторного використання сприяють зменшенню негативного впливу на довкілля та зниженню витрат на утилізацію відходів. Підприємства, що активно впроваджують такі підходи, отримують додаткову конкурентну перевагу на ринку та підвищують лояльність споживачів.

Впровадження зеленої логістики передбачає системний підхід до управління ланцюгом постачання, де економічна ефективність поєднується з екологічними пріоритетами. Для цього використовуються показники «зеленої» ефективності, такі як викиди вуглецю на одиницю продукції, енергоефективність транспорту та складів, частка перероблених матеріалів у пакуванні та інші. Аналіз цих показників дозволяє оцінювати досягнення підприємства у сфері сталого розвитку та визначати напрями вдосконалення процесів.

Виклики, які стоять перед зеленими логістичними системами, є комплексними. Вони включають високу вартість впровадження екологічних технологій, потребу у навчанні персоналу, необхідність модернізації транспортної та складської інфраструктури, а також складнощі координації між усіма учасниками ланцюга постачання. Крім того, законодавчі вимоги щодо екологічності та звітності у різних країнах можуть суттєво відрізнятися, що створює додаткові бар'єри для міжнародних перевезень.

З точки зору стратегічного розвитку підприємств, впровадження зеленої логістики забезпечує не лише зниження негативного впливу на довкілля, а й формування позитивного іміджу компанії, підвищення конкурентоспроможності та залучення екологічно свідомих клієнтів. Інтеграція «зелених» принципів у корпоративну культуру та бізнес-моделі дозволяє підприємствам планувати довгострокові інвестиції, зменшувати ризики репутаційних втрат та забезпечувати стійкість бізнесу в умовах глобальних екологічних викликів.

Перспективи розвитку зеленої логістики пов'язані з подальшою цифровізацією, застосуванням штучного інтелекту для оптимізації маршрутів та управління запасами, розвитком електромобільного транспорту та інноваційних пакувальних рішень. Водночас посилення міжнародних екологічних норм, ріст попиту на «зелену» продукцію та вимоги споживачів до прозорості ланцюгів постачання стимулюють підприємства до активного впровадження екологічно орієнтованих логістичних практик [2].

Отже, зелена логістика стає не лише відповіддю на сучасні екологічні виклики, а й стратегічним інструментом підвищення ефективності та конкурентоспроможності підприємств. Вона формує інтегровану систему управління потоками матеріалів, інформації та ресурсів із урахуванням екологічних аспектів, що дозволяє оптимізувати процеси, знизити витрати, підвищити продуктивність та зміцнити позиції на ринку.

Література:

1. Букресва, Д., Коваленко, Т., & Манукян, А. (2023). «Зелені» стратегії для сталого розвитку підприємства та підвищення ефективності його діяльності. *Економіка та суспільство*, (56). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-121>
2. Дорош О. І., Огерчук Ю. В., Пліш Ю. В. Проблеми та перспективи розвитку зеленої логістики. *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблеми розвитку*. 2024. № 2 (12). С. 286-295. DOI: <https://doi.org/10.23939/smeu2024.02.286>
3. Кучкова, О., & Олефіренко, Я. (2025). Сталий розвиток та «зелена» логістика: інноваційні рішення для оптимізації екологічної ефективності ланцюгів поставок. *Молодий вчений*, 3 (134), 179-183. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2025-3-134-2>